

Innhold

Forord	7
Kapittel 1	
Sosiologiske perspektiver på religion	17
1.1 Hva er sosiologi?	17
1.2 Sosiologien som vitenskap	23
1.3 Religions sosiologi og generell sosiologi	26
1.4 Religions sosiologien og andre vitenskaper om religion	28
1.5 Religions sosiologi og religiøs tro – en spenning mellom tilnæringsmåter?	31
1.6 Bruken av teorier	33
Spørsmål	34
Litteratur	35
Kapittel 2	
Religion og ikke religion – definisjoner og dimensjoner	37
2.1 Å definere religion – ikke bare et akademisk spørsmål	37
2.2 Substantielle definisjoner. Religionenes felles innhold	39
2.3 Funksjonelle definisjoner. Hva religion gjør med folk og/eller samfunn	42
2.4 Vide eller snevre religions definisjoner?	44
2.5 Problemene med normativitet og etnosentrisme	45
2.6 God spiritualitet og dårlig religion?	47
2.7 Å definere ikke religion	48
2.8 Trenger vi religions definisjoner?	51
2.9 Hva regnes som religion?	53

2.10	Dimensjoner og religionstyper	53
2.11	Levd religion, hverdagsreligion	58
	Spørsmål	60
	Litteratur	60
Kapittel 3		
	Sosiologiens klassikere og deres syn på religion	64
3.1	Harriet Martineau. Religion og demokrati	64
3.2	Karl Marx. Religion som projeksjon og illusjon	69
3.3	Émile Durkheim. Religion som integrasjon	72
3.4	Ida B. Wells-Barnett. Religion som makt og ressurs i kampen for sosial rettferdighet	75
3.5	Max Weber. Religion som legitimering	78
3.6	Georg Simmel. Individualitet, sosiabilitet og religion	83
3.7	W. E. B. Du Bois. Religion og rase	85
3.8	Talcott Parsons. Religionens individuelle og sosiale funksjoner	89
3.9	Hovedtemaer og teoretiske tilnærminger	92
	Spørsmål	95
	Litteratur	95
Kapittel 4		
	Religion i dagens sosiologi og kulturanalyse	99
4.1	Erving Goffman. Hverdagslivet som drama og ritualer	100
4.2	Zygmunt Bauman. Den flytende postmoderniteten	102
4.3	Michel Foucault. Diskurs, makt og kropp	106
4.4	Jürgen Habermas. Det postsekulære samfunn	110
4.5	Peter L. Berger og Thomas Luckmann. Religion som sosial konstruksjon	115
4.6	Pierre Bourdieu. Religion, sosial praksis, kapital og makt	120
4.7	Anthony Giddens. Individualisering i senmoderniteten	125
4.8	Edward Said. Religion som del av kolonial og postkolonial dominans	128
4.9	Arlie Hochschild. Følelser, kjønn og kommersialisering	132
4.10	Patricia Hill Collins. Interseksjonell analyse	134
4.11	Noen fellestemaer og spørsmål	139
	Spørsmål	142
	Litteratur	142

Kapittel 5

De store fortellingene: modernitet, postmodernitet, sekularisering og globalisering 151

5.1 Modernitetens særtrekk 152

5.2 Postindustrielle og postmaterialistiske samfunn 154

5.3 Fra modernitet til postmodernitet? 155

5.4 Sekularisering – et mangfoldig begrep 158

5.5 Sekulariseringen av samfunnet og årsakene til den 160

5.6 Sekulariseringsteorier. Debatter og nyanser 170

5.7 Samspill mellom samfunn, organisasjoner og individer? 179

5.8 Globalisering – og reaksjonene mot den 180

Spørsmål 186

Litteratur 186

Kapittel 6

Enkeltmenneskers religiøsitet og ikke-religiøsitet 192

6.1 Forklaringer på at individer blir religiøse 193

6.2 Deprivasjonsteori. Mangler skaper religiøse behov 193

6.3 Teorien om rasjonelle valg. Mennesker blir religiøse når det lønner seg 195

6.4 Religion som søken etter mening og tilhørighet 198

6.5 Sosialiseringsteori. Miljøet lærer menneskene å bli religiøse 201

6.6 Å beskrive og forklare enkeltmenneskers ikke-religiøsitet 205

6.7 Å kategorisere religion og ikke-religion 206

6.8 Religiøs individualisme – fra tradisjon til valg 209

6.9 Det sosiale grunnlaget for individuell religion og ikke-religion 215

6.10 Ritualer og musikk som bærere av religiøsitet 218

6.11 Religiøs individualisering – på veien til sekularisering? 220

Spørsmål 222

Litteratur 222

Kapittel 7

Rase, etnisitet og religion 228

7.1 Nøkkelbegreper. Rase og etnisitet 229

7.2 Rasisme, rasialisering, islamofobi, antisemittisme og interseksjonalitet 236

7.3 Raseteori 243

7.4 Studier av rase, etnisitet og religion	247
Spørsmål	256
Litteratur	256
Kapittel 8	
Religion, kjønn og seksualitet	261
8.1 Feminisme og sosiologiske perspektiver på kjønn og religion	262
8.2 Er kvinner mer religiøse enn menn?	265
8.3 Kjønnede religiøse og åndelige erfaringer og praksiser	267
8.4 Kjønnforskjeller i tradisjonelle trossamfunn	268
8.5 Kjønnede religiøse bevegelser	273
8.6 Kvinner og religiøs terror	274
8.7 Religion og seksualitet	277
Spørsmål	285
Litteratur	285
Kapittel 9	
Religion og sosial klasse	294
9.1 Begrepet klasse – som forskjeller, relasjoner og «historiens motor» ...	294
9.2 Klassisk sosiologi om klasse og religion	296
9.3 Nyere syn på sosial klasse og religion	299
9.4 Stimulerer eller hemmer religion den sosiale mobiliteten?	303
9.5 Herlighetsteologi sementerer klassestrukturen	307
9.6 Samfunnsklasse kommer tilbake i sosiologien	308
9.7 Beskjeden interesse for sosial klasse i religionssosiologien – hvorfor er det slik?	309
Spørsmål	311
Litteratur	312
Kapittel 10	
Religiøse organisasjoner – typologier og prosesser	316
10.1 Kirke, sekt, mystikk, denominasjon og kult	317
10.2 Noen presiseringer og kritiske merknader	320
10.3 Dynamikken i religiøse organisasjoner	325
10.4 Beslutningsteorier anvendt på religiøse organisasjoner	328
10.5 Organisasjoner preget av tvang, utilitarisme og normativt engasjement	330

10.6	Autoritetstyper i religiøse organisasjoner	332
10.7	Sosiologi om religiøse ledere	335
10.8	Inn og ut av religiøse organisasjoner	338
	Spørsmål	342
	Litteratur	343
Kapittel 11		
	Sosiale og religiøse bevegelser, radikalisering og vold	346
11.1	Studiet av sosiale og religiøse bevegelser	347
11.2	Fundamentalisme og radikalisering	352
11.3	Religiøs vold	356
11.4	Forklaringer på religiøs vold	363
	Spørsmål	366
	Litteratur	367
Kapittel 12		
	Religion, nasjon, stat og politikk	372
12.1	Teorier om religionens offentlige rolle	373
12.2	Religion og nasjonalisme	376
12.3	Religion og stat	379
12.4	Religion, menneskerettigheter og loven	391
12.5	Religion i offentlige institusjoner	393
12.6	Statens rolle i religiøs terror	396
12.7	Religion og politikk	398
	Spørsmål	406
	Litteratur	407
	Stikkord	414